

1

SEZONA 54-55 • PREMIERA 23. IX. 54

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

MILADOST PRED SODIŠČEM

HANS TEMMEYER •

SPOMINI NA HOLANDSKO

Holandija je eno samo veliko mesto lepih starinskih zgradb in novih modernih naselij, velikih pristanišč, kamor se stekajo vse plovne linije iz najbolj oddaljenih delov sveta. Amsterdam pa je njeno srce in v njem je največ zavednega delavstva in inteligence.

Takšna je in takšna je bila. Vojna ni presenetila Holandcev, samo zlomila je njihov ponos in občutno je posegla v njihovo mirno meščansko življenje in jim odrekla pravico do svobodnega krmarjenja po morju. Poraz je strnil nekaj tako razcefrane politične organizacije v »Verzet« — odpor, na čelu katerega so socialdemokrati in komunisti. Nemci so ravnali s Holandci znosno in šele, ko so začeli preganjati Žide, ki so tvorili desetino Amsterdamskega prebivalstva, je prišlo v februarjskih dneh 1941. leta do krvavega krsta odpornikov. 50 žrtev je obležalo v blatu ob kanalu Van Campenstraata. Odslej naprej se delo holandskega odpora najbolj zana v skrivanju Židov in ostalih, ki so bili osumljeni, poleg tega pa v zelo razširjenem ilegalnem tisku. Lepaki, časopisi, ponatisi prepovedanih del, to je bodrilo Holandca k rezerviranemu odnosu do zavojevalcev ali pa do aktivnega dela v odporu. Najvažnejši moment illegalnega tiska je bilo večkratno izdanje »Geisel gedichten«, to so pesmi, ki so vznikle v boju protestantov proti španskemu zavojevalcu Albi.

Mnogo manj pa je prišel v Holandiji do izraza oborožen spopad, zaradi krajevnih prilik. Odpor se je omejeval na sabotažo, manjše diverzantske akcije in likvidacije posameznikov.

Po vojni se ni dosti spremenilo. Nekaj desetin smrtnih obdobj in nekaj stotin emigrantov. Prebivalstvo je bilo popolnoma obubožano. Vseskozi do

Holandsko gledališče je gledališče za premožnejše in ob enem najboljši dokaz razredne delitve družbe. Cene vstopnic so tako visoke, da si delavec

Sodnik	Mirko Cegnar
Eva de Bruin	Božena Igličeva k. g.
Oče	France Trefalt
Mati	Angelca Hlebčetova
Ana Daalders	Nada Bavdaževa
Piet van Doorn	Jože Kovačič
Gerard Nickert	Volodja Peer k. g.
Gerard de Weert	Laci Cigoj
Marija Hogendorst	Jože Pristov
Sodni sluga	Vera Blanč
Prevod	Metod Mayr
Režija	Branko Gombač
Scena	MIRČ KRAGELJ
Kostumi	Saša Kump
	Mija Jarčeva

leta 1947 so si morali na nedovoljen način preskrbovati hrano in obleko. Vsak je bil prepuščen sam sebi. »Verzet« je tonil, postajal samo zgodovinska posebnost in fraziran citat v govorih ob odkritjih spomenikov in obletnicah.

ali srednji uradnik, ki je željan gledališke umetnosti, le-te s težavo privoščiti. Cene stojišč so enake ceni dobrega kosila v srednji restavraciji ali hotelu. Cene parterja in lož pa prese-gajo vse naše pojme; od 8 do 12 Gulnov (to je od 600 do 1000

dinarjev). Draginja je predvsem zaradi visokih davkov. V povojnem času je zapaziti, da se tudi Holandci trudijo, da bi to stvar preuredili. Toda gledališča so privatna in edino možen način je bil z ustanovitvijo tako imenovanih »ljudskih gledališč«, ki predvajajo predvsem dela mladih nepriznanih avtorjev. Počasi si ta ljudska gledališča zagotavljajo vse trdnejšo vlogo v kulturnem življenju Holandcev in predvsem holandskega delavstva.

Enako kot z gledališčem je z ostalimi kulturnimi ustanovami: bioskopi in Filharmonijo. Vse je zelo drago, razen Opere, ki jo boljša holandska družba prezira, »češ, tako plehke stvari so samo za delavce«. In resnično Opero najbolj obiskujejo delavci. Vprašanje je, od kod ta zaničevalen odnos do opere. Govoril sem z mnogimi, pa so mi dejali, da ne marajo sentimentalnih zgodb, ovitih z glasbo. Vsekakor me je odgovor presenetil in šele po daljšem času sem uvidel, da je pretežni del Holandcev bolj zainteresiran na bar in predvsem kabarete, ki z jazzom in golimi plesalkami zadovoljujejo gledalce.

In še marsikaj drugega mi je povedalo mesto. Proti večeru so prenatrane ulice v starem centru mesta dokaj zgovorne: Holandci in tujci se sprehajajo vzdolž kanalov, za velikimi razsvetljenimi okni pa sedijo popolnoma gole ženske, različnih starosti, in vabijo. Žalosten je pogled na mladino, ki se dre-nja med starejšimi in išče vzorov. Med to množico pa se sprehaja policija in pazi, da ne bi kdo kaj nemoralnega nameralaval na cesti!

Klančnik Jože

NEKAJ OB PRIČETKU SEZONE

Najprej o gledališkem listu: 20 dinarjev za gledališki list je vsekakor neprimerna cena, če primerjamo z njo cene vstopnin. Vendar ob tako majhni nakladi in velikih tiskarskih stroških ne bi bilo mogoče znižati te cene, če bi ostali pri istem formatu kot lansko sezono. Odločili smo se torej za skromnejši list, ki ne bo stal več kot 5 dinarjev, ki pa bo s svojo kompaktnostjo kljub temu dostojno predstavljal naše gledališče. Tako bo gledališki list dostopen vsem, ki si ga doslej morda niso mogli kupiti.

Upoštevati moramo navsezadnje tudi kratkotrajnost priložnostnih publikacij. Slej ko prej se drobni zveščiči porazgube, le malokateri se odloči za njihovo trajno ohranitev z vezavo. Zato bomo ob koncu sezone izdali obsežen almanah, bogato opremljen s slikami, ki bo z najrazličnejšimi članki, kritikami in dokumenti in pregledi obsegel celo sezono. Stroške bomo skušali delno kriti z oglasi.

Za abonente smo razpisali po 8 predstav. Uprizoriti pa nameravamo vsaj 11 premier. Po želji abonentov bomo seveda abonmaje tudi razširili. Računamo, da bomo imeli ob Novem letu že 6 premier za sabo. Ob tako pičlem številu igralcev se bo zdelo komu to pretirano. Predvidena dela smo pač razvrstili tako, da bo mogoče študirati tudi po dve deli hkrati. Tako nam bo omogočeno uresničiti kar najbolj pester program. Nekaj del iz našega načrta:

Prve dni oktobra bo na sporedu ameriška družinska komedija Sidneya Howarda (ki je

filmski publiki trenutno znan kot odličen scenarist filma »V vrtincu«), »Pokojni Christopher Bean«. Sledila ji bo spet komedija: »Srečna črta«. Glavna junaka v njej sta zdravnik z začetno prakso in njegova konkurentka jasnovidka - »kofetarica«. Lepo doživetje vam bomo pripravili z uprizoritvijo »Utve«, enim izmed Čehovljevih vodvilov. Ob Novem letu bomo igrali »Pastička Petra in kralja Briljantina« in dramo iz kitajskega življenja »Kvej-Lan«. Toliko za zdaj. O ostalih načrtih, o nameravanih uprizoritvah na prostem, pa drugič. To sezono bo namreč Prešernovo gledališče proslavljalo dva jubileja: 90-letnico prve predstave na čitalniškem odru in 5-letnico poklicnega gledališča!

Spremembe v ansamblu: M. Černetova, M. Dolinar, J. Eržen in K. Maverjeva so odšli v celjsko Mestno gledališče, da tam v mnogo bolj urejeni odrski stavbi preizkusijo svoje mlade moči. D. Fleretova je angažirana za dramaturga v koprskem gledališču.

Na novo smo angažirali Jelico Siardovo, diplomantko AIU, ki bo debutirala pri nas meseca oktobra, in pa Heleno Skebetovo iz Postojne.

Za stalnega režiserja je prišel k nam Igor Pretnar, ki je leni prav pri nas imel svoj uspeli odrski debut z dramo »Zašlo je sonce«.

Želim, da bi bila naša prva uprizoritev pogoj na novo oživljene vezi med vami in gledališčem, — in da bi nam, če boste s čim nezadovljivi, kar odkrito povedali.

BROADWAY

Produktivna prizadevnost za letošnjo sezono ne obeta Newyorčanom kdovekaj. Videti je, da se bo lanskoletni mixtum-compositum v izbiri lahkotnega repertoarja vlekel še naprej. Vendar jih je med najavljenimi avtorji nekaj, ki obetajo, da bodo na novo poživili gledališče.

Med Američani obljublja Arthur Miller novo dramo (še brez naslova), »ljubezensko storijo, generacije, ki je trenutno v svojih štiridesetih letih, ki je preživela čas velike krize, intelektualne rasti tridesetih let in vojno«.

Tennessee Williams je dokončal dve novi igri: »Maček na pločevinasti strehi«, označeno kot »realistična igra — močna drama«, in »Orpheus Descending« (Orfejev konec) kot »poetična igra«.

Poleg veterana Maxwella Andersona, ki je adaptiral neko novelo »Slabo seme« (igrali pa mu bodo tudi njegovo »Masko kraljev«, v kateri bo v vlogi kraljice Elizabete I. nastopala Rosalinda Russel), je zadnje čase precej govora o njegovem soimenjaku Robertu Andersonu. Lani je dosegel velik uspeh s svojim »Čajem in simpatijo« (Tea and Sympathy). Letos pa bo odprl sezono z adaptacijo novele »Skozi vse poletje«.

Newyorčani bodo končno imeli priliko videti zadnje O'Neillovo delo »A Moon for the Misbegotten« (Mesec za predčasno rojene).

Razen neštevilnih »musicals« pa bo verjetno najbolj zanimiva predstava vodilne broadwayske umetnice Judithe Andersonove — v vlogi Hamleta!

HANS TIEMEYER

Po poklicu je dramski pisatelj, režiser in igravec. Rodil se je 1908. leta, za stalno pa je prišel h gledališču že s svojimi 19. leti. Med vojno je sodeloval v odporiškem gibanju, zadnje leto okupacije pa so ga Nemci zaprli v koncentracijsko taborišče. — Po osvoboditvi je ustanovil Ljudsko sodišče (ki ga iz strankarskih razlogov imenujejo tudi Politično), ki naj bi bilo finančno in idejno dostopno tudi revnemu in preprostemu ljudstvu.

Je eden redkih nizozemskih dramatikov, ki so prodrli tudi zunaj svoje domovine. »Mladost pred sodiščem« (orig. »De Zaak Ana Daalders«, po naše Zadeva A. D.) je napisal in režiral 1947. leta, znana pa je že tudi skoro po vseh evropskih državah. V celjskem MG je lani doživela svoj jugoslovanski krst in prav velik uspeh.

Sliki sta iz lanske premiere Napoleonovih huzarjev

*Nocoj vam odpiramo Talijin hram,
pristrčno vam kličemo: pridite k nam!
Vsi, moškega, ženskega, srednjega spola,
zasedite mesta do zadnjega stola!
Ž junaki v nesreči ~ sočustvujte!
Žaljubljenca srečne ~ blagrujte!
Pavliham veselim ~ se smejte!
Če kdaj vam kaj prav ni ~ povejte!
In potrpljenje z nami imejte!
Da bi »promet« v gledališču bil živ,
želi naš gledališki kolektiv!*

~ I

VOLNENE, BOMBAŽNE IN SVILENE TKANINE VSEH VRST
PREPROGE, ZAVESE, FLANEL RJUHE, NAGLAVNE RUTE
MOŠKO, ŽENSKO IN OTROŠKO ZIMSKO PERILO
RAZNO GALANTERIJSKO BLAGO IN IGRAČE
VOLNENE, BOMBAŽNE IN PREŠITE ODEJE
PLETENINE, ROKAVICE, NOGAVICE
VOLNO ZA ROČNO PLETENJE

IMA VEDNO V VELIKI IZBIRI

Kakca

TRGOVSKO PODJETJE ZA GORENJSKO NA VELIKO

Keanj